

N:o 308.

Af herr **E. Hammarlund**, i anledning af Kungl. Maj:t proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 och 4 §§ i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903.

I Kungl. Maj:ts proposition n:o 182 med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 3 och 4 i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 tillåter jag mig föreslå en liten ändring.

Kungl. Maj:t har hemställt, att i § 3 skulle inryckas en bestämmelse därom, att skolrådets representanter i öfverstyrelsen alltid skola utses bland ledamöterna i församlingarnas skolråd. Detta är en inskränkning, som icke förut varit gällande. I Kungl. Maj:ts stadfästelseresolution af den 27 september 1861 å uppgjordt förslag till stadga angående folkundervisningen i Stockholms stad, genom hvilken resolution öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor blef till, bestämdes, att öfverstyrelsen skulle utgöras af »en ordförande samt af elfva ledamöter, nämligen — — — en af hvarje församlings skolstyrelse — — — vald ledamot». Vid den reorganisation, som skedde genom lagen af den 15 maj 1903, då folkskoleväsendet härstädes fullständigt öfverflyttades från kyrkostämmorna och församlingarna till stadsfullmäktige, bestämdes, »att öfverstyrelsen utgöres af ledamöter, utsedda — — — sålunda, att hvarje skolråd — — — väljer en ledamot». Men enligt föreliggande proposition — hvars syfte är att begränsa antalet ledamöter i öfverstyrelsen, hvilket skulle ske däri-genom, att af skolråden utsedda elektorvalde, oafsedt församlingarnas antal, tio ledamöter — skulle elektorerna vid detta sitt val icke hafva

full frihet utan ovillkorligen utse öfverstyrelsens medlemmar »bland ledamöterna i de territoriella församlingarnas skolråd».

Den sålunda föreslagna inskränkningen kan icke anses vara nödig. Under de 50 år, som snart förflutit efter det folkskoleöfverstyrelsen tillkom, hafva skolråden haft full frihet att i öfverstyrelsen invälja personer, som de funnit mest lämpliga för uppdraget, oafsedt om dessa tillhört resp. skolråd eller ej, och det kan ej ådagaläggas, att skolråden missbrukat denna rättighet. I regeln hafva skolrådsledamöter blifvit valda, men i enstaka fall har af särskilda anledningar uppdraget lämnats åt annan person. Detsamma blir helt visst förhållandet äfven för framtiden, om skolråds-elektorerna icke varda bundna genom några inskränkande bestämmelser.

Men den ifrågasatta inskränkningen är ej blott icke nödig, den är ej heller nyttig, ty den kan i vissa fall komma att lägga hinder i vägen för att öfverstyrelsen må erhålla de för densamma bästa och lämpligaste arbetskrafterna. För det första är det nämligen icke alltid säkert, att inom skolråden finnas att tillgå lämpliga personer i tillräckligt antal, hvilka äro villiga att mottaga ett så tidsödande och kräfvande uppdrag som det förevarande. Vidare kan lätt hända, att, om elektorerna äro vid sitt val bundna på sätt nu ifrågasatts, desamma icke blifva i tillfälle att gifva öfverstyrelsen den allsidiga sammansättning, som för ett framgångsrikt arbete är önskelig, utan rent af hindras från att i öfverstyrelsen invälja en fackman för ett visst område, som de anse böra vara i öfverstyrelsen representeradt (t. ex. skolhygien). Och slutligen kan det inträffa, att en af skolrådets elektorers utsedd ledamot före nästa val flyttar till annan församling i hufvudstaden och därigenom ej vidare varder valbar till skolrådsledamot i sin förra församling. Då han antagligen ej heller genast blir invald i skolrådet uti den församling, till hvilken han flyttat, skulle han ej kunna återväljas som ledamot af öfverstyrelsen, äfven om elektorerna vore ense om hans fortsatta lämplighet för uppdraget.

Af de tretton ledamöter, som för närvarande sitta i öfverstyrelsen såsom representer för skolråden, äro två icke ledamöter af skolråd. Dessa båda hafva af skolråden blifvit insatta i öfverstyrelsen, den ene i egenskap af pedagog och mångårig skolrådsledamot i en annan stad, den andre i syfte att skaffa öfverstyrelsen en på grund af ifrågasatta stora skolhusbyggnadsföretag behöflig fackman på byggnadsteknikens område. Om en tredje nuvarande ledamot i öfverstyrelsen gäller, att han vid sitt första inval i öfverstyrelsen icke var skolrådsledamot. Efteråt blef han af församlingen invald i skolrådet, men då han nu flyttat till annan församling, skulle han, trots att han inom öfverstyrelsen bekläder ett par viktigare förtroendeposter, icke vara valbar vid nästa öfverstyrelseval,

därest föreliggande proposition oförändrad godkändes. Äfven vid några föregående tillfällen har inträffat, att såsom skolrådsrepresentanter insatts i öfverstyrelsen personer, hvilka icke vid valet varit skolrådsledamöter; en af de sålunda valde blef sedermera ordförande i öfverstyrelsen. Den erfarenhet man vunnit under det snart flydda halfseklet går alldeles gifvet i den riktningen, att den hittillsvarande friheten icke medfört några olägenheter men i vissa fall varit till bestämd fördel för Stockholms folkskolor.

Det enda skäl, som af föredragande departementschefen blifvit anfördt för tillägget är, att han »ansett nödigt att i den föreslagna paragrafen gifva ett bestämdt uttryck åt den tanke, som synes ligga till grund för nu gällande bestämmelse i ämnet, eller att skolråden i afseende å sitt val äro inskränkta till sina egna ledamöter». Men såsom af förestående framgår hafva skolråden hittills icke alltid låtit en dylik tanke råda, utan af rent praktiska skäl vid sitt val stundom gått utanför den egna kretsen. Och härtill kan läggas, att det tillägg, som nu ifrågasättes, icke heller står i konsekvens med hvad Kungl. Maj:t föreslår i propositionen n:o 181 angående folkskoleväsendet i vissa städer. De i Stockholm af skolrådets elektorer valda skolstyrelseledamöterna motsvaras i öfriga städer, för hvilka folkskoleväsendet skulle ordnas enligt i propositionen n:o 181 angifna grunder, af de af kyrkostämmorna valda folkskolestyrelseledamöterna, men vid valet af dessa hafva kyrkostämmorna mycket stor frihet, såsom framgår af § 5 i förslaget.

Då slutligen härtill kommer, att nu omordade tillägg icke blifvit ifrågasatt vare sig af öfverstyrelsen själf eller af någon af de i ämnet hörda myndigheterna — uppenbarligen af den anledningen, att erfarenheten ej gifvit något som helst stöd för behöfligheten af en inskränkning i den hittills rådande friheten — får jag härmed föreslå den ändring i Kungl. Maj:ts proposition n:o 182,

att Riksdagen måtte besluta, att § 3 i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 erhåller följande lydelse:

Öfverstyrelsen utgöres af tjuguen ledamöter, hvilka utses en af Stockholms stads konsistorium, tio af stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem år, och tio af de territoriella församlingarnas skolråd på sådant sätt, att hvarje skolråd väljer två elektorer och dessa elek-

torer vid sammanträde inför ordföranden i Storkyrkoförsamlingens skolråd förrätta valet.

Ledamot — — — uppdraget.

Stockholm den 28 april 1908.

Emil Hammarlund.
